

Cahiliye'den İslâm'a Kadına Yönelik Şiddet

Dr. Öğr. Üyesi Feyza Betül KÖSE*

Atıf / ©- Köse, F.B. (2018). Cahiliye'den İslâm'a Kadına Yönelik Şiddet, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18 (1), 73-94.

Öz- Bugün İslâm dünyası sadece dışarıdan kaynaklı pek çok problemle değil kendi içinde üretilen sorunlarla da karşı karşıya kalmıştır. Hiç şüphesiz kendi içinde üretilen sorunların başında şiddet gelmektedir. Bu sorunların temelinde yatan unsurlardan biri, şiddete meşruiyet kazandıran bir din algısıdır. Sürekli ve bir şekilde şiddeti müşâhede eden çevrelerin bir müddet sonra şiddete onay veren bir din algısını takipçilerine modellik olarak sunmaları, olayın sadece psikik etmenlerle izahı çok daha öte bir kabul zeminine sahip olduğunu göstermektedir. İslâm merviyâtının bu şiddet söylemine meşrûiyet kaynağı olarak sunulması, yapılan okumada sorunlar olduğunun da izahı gibidir. Kadına yönelik şiddet günümüzde olduğu gibi geçmişte de sosyal hayatın sorunlarından biriydi. Bu şiddetin Cahiliye dönemindeki varlığı hakkında herhangi bir şüphe duyulmazken, Hz. Peygamber dönemi Müslüman Arap toplumundaki mevcûdiyeti ve meşrûluğu, tartışmalara konu olmuştur. Şiddetin meşrûiyet kaynağının bizatihi İslâm'ın hükümleri olduğunu düşünenlerin yanında; İslâm'ın ve Hz. Peygamber'in şiddetle mücadelede başat rol oynadıkları görüşüne sahip olan bir kesim de bulunmaktadır. Bu konuda kanaate varmayı sağlayacak olan husus ise İlk İslâm toplumunda kadına yönelik şiddetin ve Hz. Peygamber'in bu şiddete yönelik tutumunun tarihî bir bakış açısıyla incelenmesidir. Bu çalışma, Cahiliye döneminden başlayarak İslâm'ın ilk yıllarında kadınlara çeşitli şekillerde uygulanan şiddete dair rivâyetleri değerlendirmek ve şiddetin kaynağının örfî veya dinî olup olmadığını tarihî açıdan ortaya koymak amacını taşımaktadır. Başka bir ifadeyle "Mevcut literatür dönemin örfünü, algısını ve kabullerini mi yansıtıyor yoksa evrensel bir prensip olarak mensuplarına şiddeti mi salık veriyor? sorusuna yanıt vermektir. Çalışmamızda önerimiz merviyâtın yeniden okunması değil aslında merviyâtın konu edildiği hususların ne olduğu üzerinde durulmasıdır.

Anahtar sözcükler- Cahiliye, Hz. Peygamber, kadın, şiddet, istismar

Makalenin gelişi: 29.03.2018; Yayına kabul tarihi: 12.06.2018

* Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Siyer-i Nebî ve İslâm Tarihi Ana Bilim Dalı, e-posta: feyzabetulkose@ksu.edu.tr (ORCID: 0000-0002-3249-4194)

§§§

Giriş

Şiddetin ne olduğuna dair üzerinde fikir birliğine varılmış kesin bir tanım bulunmamaktadır. Bu terimi ifade etmekte kullanılan kelimelerin farklı dillerde farklı köklerden alınmasının yanı sıra şiddetin kültürden kültüre farklı algılanması da ortak tanımı benimsemenin önünde bir engeldir.¹ Bununla birlikte diğerlerine nazaran daha geniş kabul gören, Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımlamasına göre şiddet, "Fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya fiilî biçimde bir başkasına uygulanması sonucunda, mâruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarar, gelişim bozukluğu veya mahrûmiyete yol açması ya da açma olasılığı bulunması"dır.²

Şiddetin, en çok erkekten kadına yöneltildiği bir gerçektir. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2014 yılında yayımladığı rapora göre her üç kadından biri hayatında en az bir kere erkeklerin kendilerine uyguladıkları şiddete mâruz kalmaktadır.³ Kadına yönelik şiddet, 1993 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından, kabul edilen Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi'nde şu şekilde tanımlanmaktadır: "İster kamusal isterse özel hayatta meydana gelsin, cinsiyete dayalı olarak gerçekleşen ve kadınlarda, fiziksel, cinsel, psikolojik herhangi bir zarar ve ıstırapla sonuçlanan veya bu sonucu doğurmaya yönelik olarak yapılan her türlü davranış, tehdit, baskı veya özgürlüğün keyfi olarak engellenmesidir."⁴ Kadınların cinsiyete dayalı olarak yaşadıkları şiddet olarak da ifade edilebilecek bu şiddet türü, kadınların sırf kadın oldukları için mâruz kaldıkları ve kadınların erkeklere nazaran çok daha fazla oranda yaşadıkları şiddet anlamına gelmektedir.⁵

Kaynaklarımızda yer alan rivâyetler, bu problemin günümüzde olduğu gibi geçmişte de yaşandığını göstermektedir. Cahiliye ve ilk dönem Müslüman Arap toplumunda da kadınlar, çeşitli türlerdeki şiddetin mağduru olmuşlardır. Erkeklerin kadınlar üzerinde baskın unsur oldukları, "Biz Kureyşliler kadınlarımıza baskındık"⁶ şeklinde Hz. Ömer'in dilinden de ifadesini bulmuştur. Hz. Ömer, her ne kadar Medine'ye hicretten sonra Ensâr kadınlarından etkilene-

¹ Bkz., Çayır, Celal-Çetin, Özer, "Din ve Şiddet Üzerine Psikolojik Bir Yaklaşım", *Dicle Üniv. İFD*, 2011, XIII (1), 7.

² World Health Organization, *Global Status Report on Violence Prevention 2014*, 2.

³ World Health Organization, vii.

⁴ United Nation General Assembly, *Declaration on the Elimination of Violence against Women*, 1993.

⁵ Sargın, Ayşe, *Kadına Yönelik Şiddet ile Mücadele ve Şiddete Uğrayan Kadınlara Destek Mekanizmaları*, CFCU-ECORYS-GAP, yer yok 2010-2012, 5; Başar, Fatma-Demirci, Nurdan, "Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Ve Şiddet", *KASHED*, 2015 2(1), 41. 41-52.

⁶ Müslim, Talâk: 34; Tirmîzî, Tefsîr: 65; Nesâî, Sıyâm: 14

rek Muhâcir kadınların huylarının değişmeye başladığından şikâyetçi olsa da çalışmamızda görüleceği üzere Medine'de de kadınlar, çeşitli şiddet türleri ile sıklıkla karşılaşmışlardır. Bu baskın olma hali, zaman zaman fiziksel şiddet başta olmak üzere, aşağılama, mahrûmiyet, taciz, tecavüz, cinsel istismar, dinî istismar gibi farklı şekillerdeki şiddete de dönüşmüştür. Esasen tüm bu başlıklarla ilgili çok sayıda rivâyet bulunmaktadır ancak çalışmanın hacim sınırlarını zorlamamak için benzer rivayetlerden, örnek oluşturabilecek bir ikisini değerlendirmeyi tercih ettiğimizi belirtmek isteriz.

Öte yandan şiddetin farklı coğrafya ve kültürlerde algılanış biçimi birbirinden oldukça büyük değişiklikler içerebilmektedir. Bu hususa dair verilebilecek en bâriz örneklerden biri, günümüz Türkiye'sinin bazı bölgelerinde namus cinayetlerinin meşrû sayılmasıdır.⁷ Burada bir olguya ilişkin algının aynı ülkede ve aynı zaman diliminde farklılık arz etmesi söz konusudur. Bugünün zihin dünyası ve sosyal şartlarının çalışmamızda incelediğimiz Cahiliye ve ilk dönem İslâm toplumlarındakilerle olan farklılığı, günümüz ile ele aldığımız dönemlerin şiddet algısındaki önemli farklılıklara dair ipuçları vermektedir. Dolayısıyla bu çalışmamızda bugünün değil, incelediğimiz dönemin algısına göre şiddet olarak kabul görülen uygulama ve eylemlere yer verdiğimiz ifade etmeliyiz. Cariyelik, üvey anne ile evlenme, bazı kadınların bayraklı evlerde⁸ çalışması gibi o dönemin normal saydığı uygulamaları bugün bizler şiddet olarak tanımlasak dahi dönemin algısını esas alarak çalışmamızın kapsamına dâhil etmedik.

Kadına yönelik şiddetin tasnifini ise büyük oranda kabul gören; fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet⁹ şeklinde yaptık ve çalışmamızı bu dört ana başlık altında yürüttük.

A- Fiziksel Şiddet

Mağdurun vücut bütünlüğünün ihlali anlamına gelen¹⁰ bu şiddet türü dövme, tokat atma, yaralama, tekmeleme, yakma gibi eylemleri içermektedir.¹¹ Dönemin Arap toplumunda kadınların eş veya diğer yakınlarından gördükleri başta dayak olmak üzere fiziksel şiddete dair rivâyetler, o toplumda bu tür şiddetin yaygınlığını ortaya koymaktadır. Bu rivâyetlerden bazıları da Zübeyr b. Avvâm, Hz. Ömer gibi sahabîlerin kadınlara karşı yoğun fiziksel şiddet

⁷ Kültürel farklılıkların şiddetin meşru sayılmasındaki etkisi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Çayır-Özer, 7.

⁸ Bayraklı evler, Cahiliye Dönemi'nde cariyelerin fuhuş sektöründe çalıştığı mekânlardı. Cevâd Ali, *el-Mufassal fi Târihi'l-Arab Kable'l-İslâm*, I-XX, Dâru's-Sâkî, Beyrut 1408/2001, IX, 135.

⁹ Polat, Oğuz, "Şiddet", *Marmara Üniv. Hukuk Fak. Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2016, XXII (1), 18.

¹⁰ Polat, 18.

¹¹ Ünal, Gülseren, "Aile İçi Şiddet", *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 2007, VIII (8), 2.

uyguladıklarını göstermektedir. Meselâ; Zübeyr'in, hanımlarını çamaşır asılan çubukları üzerlerinde kıracak şekilde dövdüğü ve bunu sıklıkla tekrarladığı aktarılmaktadır.¹² Onun hanımı Esmâ bnt. Ebû Bekr'i sıkça sert bir şekilde dövmesi nedeniyle Esmâ'nın, Hz. Ebû Bekr'e kocasını şikâyetine, babası sabırlı olmasını tavsiye ederek cevap vermişti.¹³ Yine Hz. Ömer'in de hanımlarını, hizmetçilerini dövdüğü rivâyet edilmektedir.¹⁴

Hz. Peygamber'in azatlısı Selmâ, eşi Ebû Râfi'den dayak yediğini Hz. Peygamber'e iletildiğinde o, Ebû Râfi'ye bunun nedenini sormuş, "Karım bana eziyet ediyor" deyince de Selmâ'ya, eşine nasıl eziyet ettiği sorusunu yöneltilmişti. Selmâ'nın verdiği cevap kadınların ne kadar basit meseleler yüzünden dayak yiyebildiklerine bir örnek teşkil etmektedir. Selmâ, eşi namaz kılariken abdestini yenilemesi gerektiğini söylemiş ve bu nedenle dayak yemişti. Olayı duyan Hz. Peygamber de, Selmâ'nın iyi bir şey yaptığını, onu dövmemesini kocasına ifade etmişti.¹⁵

İkrime'den gelen bir rivâyet, eşiyile cinsel birliktelik istemeyen kadınlardan da dayağa mâruz kalanların olduğunu göstermektedir. Bahse konu olan rivâyete göre Temîme bnt. Vehb isimli bir kadın, Rifâa adlı eşinden boşandıktan sonra Abdurrahman b. Zübeyr el-Kurazî ile evlendi. Kadın bir gün Hz. Âişe'ye gidip bedenindeki bir morartıyı göstererek eşini şikâyet etti. O sırada orada bulunan kadınlar birbirlerine destek verici sözler söylerken Resulullah gelmiş, Âişe ona, "Mümin kadınların çektiğinin benzerini hiç görmedim. Şu kadının vücudundaki morluk elbisesinin renginden daha koyu" diyerek kadını göstermişti. Bu arada karısının Resulullah'ın yanına geldiğini duyan Abdurrahman da başka bir hanımından olan iki oğluyla beraber oraya geldiğinde Hz. Peygamber'in olayı sorması üzerine o, karısının kendisiyle birlikte olmak istemediğini ve bu nedenle ona vurduğunu söyleyerek kendisini savundu. Kadının eşiyile beraber olmak istememesinin nedeni ise eski kocasını sevip ona dönmek istemesi olduğu ortaya çıkmıştı.¹⁶

Kadınların dövülmesinin onların yakınlarının tepkisiyle karşılaşabildiğini görmekteyiz. Nitekim Enes b. Mâlik, annesi Ümmü Süleym'in, üvey baba-

¹² Abdurrezzâk, Ebû Bekr Abdurrezzâk b. Hemmâm es-San'ânî (211/827), *el-Musannef*, I-XII, thk: Habîburrahman el-'Azamî, el-Mektebetü'l-İslâmî, Beyrut 1970, IX, 442; İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed el-Kûfî (235/849), *el-Musannef*, I-XVI, thk: Hamed b. Abdillâh-Muhammed b. İbrahim, Mektebetü'r-Rüşd, Riyad 2004, VIII, 401.

¹³ İbn Asâkir, Ebu'l-Kâsım Ali b. el-Hasan b. Hibbetillâh b. Abdillâh (571/1175), *Târîhu Medîneti Dimeşk*, thk: Ebû Saîd Ömer b. Ğarâme el-Amrâvî, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1995-1999, LXIX, 16.

¹⁴ Abdurrezzâk, *Musannef*, IX, 441; İbn Ebî Şeybe, VIII, 401.

¹⁵ İbnü'l-Esîr, Ebu'l-Hasan Ali b. Muhammed (630/1232), *Üsdü'l-Ğâbe fî Ma'rifeti Sahâbe*, I-VIII, thk, tîk: Ali Muhammed el-Muavvîz-Âdil Ahmed Abdulmevcûd, Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut 1996, VII, 148-149.

¹⁶ Buhârî, Libâs: 23.

sı Ebû Talhâ ile birlikte yaşadığı eve gittiğinde Ebû Talhâ'nın, annesinin üzerine kapıyı kapatıp onu dövdüğünü görmüş, "Bu ihtiyardan ne istiyorsun?" diyerek tepki göstermişti.¹⁷ Eşinden dayak yiyen Cemîle bnt. Abdillâh'ın kardeşi de eniştesini Resulullah'a şikâyet etmişti.¹⁸ Zübeyr b. Avvâm, eşi Esmâ bnt. Ebû Bekr'i dövdüğü bir seferde Esmâ bağırmış, annesinin sesini duyan Abdullah b. Zübeyr ise, onu babasının elinden almaya yeltenmişti. Zübeyr, Abdullah'a, annesini elinden almaya çalışırsa onu boşayacağını söylemişse de babasının tehdidine karşılık Abdullah annesini kurtarmış, Zübeyr ise tehdidini uygulayarak hanımını boşamıştır.¹⁹

Kadının birinin kocasından bahsederken, "Kafanı kırar, saçını yolar veya her ikisini de yapar"²⁰ ifadelerini bir kadınlar topluluğunun içerisinde kullanmış olması dikkat çekicidir. Zira kadının bunu ondan fazla kadının bulunduğu bir mecliste söylemesi, diğer vakâlarda Hz. Peygamber ve eşlerine yapılan şikâyetler ile birlikte düşünüldüğünde günümüzde sıkça yaşanan, kadınların kendilerine uygulanan şiddeti gizlemelerinin²¹ çok rastlanan bir durum olmadığını, kadınların şiddeti dillendirdiklerini göstermektedir. Ayrıca kadınlara uygulanan fiziksel şiddete dair rivâyetlerde geçen kafaya sert vurma, saç yolma, morluklar, çamaşır askılarının kırılması gibi hususlar, bazı hâdiselerde şiddetin ağır bir şekilde uygulandığını ortaya koymaktadır.

Babasından şiddet gören kadınlara dair örnekleri ise Hz. Âişe ve Hz. Ebû Bekr arasında yaşanan hâdiselerden vermek mümkündür. Âişe, "Biz Medine'ye giderken Beydâ'da gerdanlığım düştü. Hz. Peygamber, devesini çökerterek indi, başını kucağıma koyarak uyudu. Ebû Bekr gelip beni kuvvetli bir şekilde tekmeledi ve "Bir gerdanlık için insanları yolundan ettin" dedi. Tekme canımı yakmasına rağmen Resulullah dizimde uyuduğu için ölü gibi hareketsiz durdum"²² ifadeleriyle, babasından yediği bir dayağı anlatmıştı. Yine bir seferinde de Hz. Peygamber, eşi Hz. Âişe ile aralarında geçen bir tartışmayı Hz. Ebû Bekr'e anlattığında, babası elini kaldırıp Âişe'nin göğsüne vurmuş, yaşanan hâdise Resulullah'ın ağrına gitmiş ve Ebû Bekr'e, "Ben böyle yapman için sana şikâyet etmedim" demişti.²³

¹⁷ Rudânî, Muhammed b. Süleymân (1094/1683), *Cemu'l-Fevâid min Câmi'i'l-Usûl ve'l-Fevâid*, I-IX, trc: Hüseyin Yıldız, Ocak Yay., İstanbul 2011, IV, 113.

¹⁸ Nesâî, *Talâk*: 53.

¹⁹ İbn Asâkir, *LXIX*, 17.

²⁰ Buhârî, *Nikâh*: 82; Müslim, *Fedâil*: 92.

²¹ Günümüzde fiziksel şiddete mâruz kalan kadınların çoğu, çözümsüzlük, utanmak, fiziksel ve duygusal olarak yıpranmak, suçluluk duygusu, öç alınacağı korkusu, ayrılma kaygısı gibi etkenlerden dolayı kendilerine uygulanan şiddeti gizlemektedirler. Bkz., Ünal, Gülseren, "Aile İçi Şiddet", *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 2007, VIII (8), 5.

²² Buhârî, *Tefsîr*: Mâide 3.

²³ Abdurrezzâk, *Musannef*, XI, 431.

Kuşkusuz kadınlar sadece eş, baba gibi yakınlarından şiddet görmüyorlar, yabancıların şiddetine de mâruz kalabiliyorlardı. Örneğin, Mekke’de Ebû Cehil, Hz. Peygamber ile birlikte hicret eden Ebû Bekr’in evine geldiğinde kendisine kapıyı açan Ebû Bekr’in kızı Esmâ’ya babasının nerede olduğunu sormuş, Esmâ bilmediğini söyleyince de Ebû Cehil ona tokat atmış ve Esmâ’nın küpesi düşmüştür.²⁴

Gördükleri fiziksel şiddetin etkisiyle bazı kadınların hamileliklerinin düşükle sonuçlandığı görülmektedir. Bu bağlamda örnek verilebilecek hâdiselere ilişkin bir rivâyet, hamile bir kadının yediği dayak sonucunda karnındaki bebeği kaybettiğini ve bebek için Resulullah’ın diyet ödenmesine hükmetmiş olduğunu içermektedir.²⁵

Hür kadınların bahsi geçen şekilde şiddet gördüğü Cahiliye ve ilk İslâm toplumlarında cariyelerin de dayak başta olmak üzere efendilerinin çeşitli şekillerde uyguladıkları fiziksel şiddete mâruz kaldıkları bilinmektedir.

Günaltay’ın ifadesiyle Cahiliye’de efendileri, cariyelerini dövüyor; el, kulak, burun gibi çeşitli organlarını kesilebiliyor hatta öldürülebiliyorlardı. Bu dönemde efendiler, bu filleri nedeniyle sorumlu tutuluyorlardı.²⁶ İslâmî dönemde ise kalıcı iz bırakan, vücudun bir bölümünü kullanılamaz hale getiren şiddete cezaî sorumluluk getirilmiş,²⁷ bunun dışında da cariyeye sahipleri onları dövmemeleri konusunda uyarılmışlardır. Fakat örfünde böyle bir vâkianın olduğu toplumun cariyeleri dövmekten vazgeçemedikleri hem sayısız rivâyetten hem de Hz. Peygamber’in “*Cariyelerinizi dövdüğünüz gibi hanımlarınızı dövmeyin*”²⁸ şeklindeki sözlerinden anlaşılmaktadır. Efendilerinden tokat yiyen cariyelere dair verilecek çok sayıdaki örnekten biri sahiplerinin koyunlarını otlatan bir cariyenin koyunlardan birisi kaybolduğunda yediği tokatla ilgili-

²⁴ İbn Hişâm, Ebû Muhammed Abdulmelik b. Eyyûb el-Hımyerî (218/833), *es-Sîretu'n-Nebeviyye*, thk: Mustafa Sakkâ-İbrahim el-Ebyârî-Abdulhafız Şiblî, Dâru İbn Kesîr, Beyrut 1426/2005, 419; İbnu'l-Esîr, I, 697; *el-Kâmil fi't-Târîh*, I-X, thk: Halîl Me'mûn Şiha, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut 2011, II, 93 İbn Asâkir, LXIX, 12.

²⁵ Abdurrezzâk, *Musannef*, X, 56-57; İbn Ebî Şeybe, IX, 107; Ebû Dâvud, Diyât: 19; Tirmizî, Diyât: 15; Nesâî, Kasâme: 39, 40.

²⁶ Bkz., Günaltay, Şemseddin, *İslam Öncesi Araçlar ve Dinleri*, sad: M. Mahfuz Söylemez-Mustafa Hizmetli, Ankara Okulu Yay., Ankara 2016, 117-118.

²⁷ Bkz., Müslim, Eymân: 31; İbn Abdilber, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr (671/1272), *el-Câmi' li Ahkâm'il-Kur'ân*, I-XXIV, thk: Abdullah b. Abdulmuhsîn et-Türkî, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 2006, II, 680; İbn Kayyim el-Cevziyye, Muhammed b. Ebî Bekr b. Eyyûb (754/1350), *Zâdü'l-Meâd fi Hedyi Hayri'l-İbâd*, I-V, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1415/1994, V, 19.

²⁸ Abdurrezzâk, *Musannef*, IX, 442; İbn Ebî Şeybe, VIII, 401. Ayrıca bkz. İbn Sa'd, Muhammed b. Sa'd b. Menî' el-Hâşimî el-Basrî (230/845), *Kitâbu't-Tabakâti'l-Kebîr*, I-XI, thk: Ali Muhammed Ömer, Mektebetü'l-Hancî, Kahire 2001, X, 194.

dir.²⁹ Bu konudaki bir diğer örneği ise bir başka cariyenin, sürüye saldıran kurdun bir koyunu yaralaması nedeniyle şiddet görmesi oluşturmaktadır.³⁰

Kadınların dövülmesinin toplumda yaygın diyebileceğimiz durumuna karşın Resulullah, hem kendi örneğiyle hem de “Allah'ın kadın kullarını dövmeyiniz”,³¹ “Bilin ki kadınları dövenler hayırlılarınız değildir”³² şeklindeki uyarılarıyla bunu tasvip etmediğini sürekli vurgulamıştır. Eşi Hz. Âişe'nin, “Resulullah ne bir hizmetçiye ne de bir kadına vurmuş değildir”³³ sözleri onun bu konuda yaşantısıyla örnek oluşunu açıklamaktadır. “Sizden biriniz hanımını, cariyesini döver gibi dövüp sonra günün sonunda onunla beraber olmasın”³⁴ ifadesi ise aynı zamanda bir hayret ve kınama içermektedir.³⁵

Bir adam, “Ya Resulallah! Hanımlarımızın üzerlerimizdeki hakkı nedir?” diye sorduğunda Resulullah, “Yediğin zaman ona da yedirmen, giydiğin zaman ona da giydirmen, yüzüne vurmaman, onu aşağılamaman ve evinin dışında onu terk etmemendir” şeklinde cevap vermişti.³⁶ Resulullah, kadın-erkek ilişkilerinde vefaya da dikkat çekmiş ve yaşını almış hasta ihtiyarın, yanında durup bakımını yapan kadını dövmesinin yanlışlığını dile getirmiştir.³⁷

Hz. Peygamber'in şiddet gören kadınlardan bazılarını da himâyesine aldığı görülmektedir ki, himâye bir insanın başka birine en üst düzeyde korumasını sunması anlamına gelmektedir. Velîd b. Ukb'e'nin hanımı Hz. Peygamber'e gelip, “Velîd beni dövüyor” diye şikâyetinde bulunmuş, Resulullah da ona, “Git, ona seni himayeme aldığımı söyle” demişti. Kısa bir süre sonra kadın yine gelerek kocasının onu eskisinden daha fazla dövmeye başladığını söyleyince Resulullah, elbisesinin kenarından bir ip demeti alıp kadına verdi, “Bunu ona göster ve Resulullah beni himayesine aldı de” dedi. Yine kısa bir süre sonra kadın tekrar gelip, “Beni daha fazla dövdü” diye şikâyetini yinele-

²⁹ İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-Ğabe*, IV, 64; İbn Hacer, Ebu'l-Fadl Ahmed b. Ali b. Muhammed el-Askalânî, (852/1449), *el-İsâbe fî Temyîzi's-Sahâbe*, I-IX, Dâru'l-Kütüb, Mısır tz., IV, 441.

³⁰ Abdurrezzâk, *Musannef*, IX, 175-176.

³¹ İbn Mâce, Nikâh: 51; Ebû Dâvud, Nikâh: 43.

³² İbn Mâce, Nikâh: 51; Ebû Dâvud, Nikâh: 43.

³³ Abdurrezzâk, *Musannef*, IX, 442; İbn Sa'd, X, 193; İbn Ebî Şeybe, VIII, 401; İbn Mâce, Nikâh: 51.

³⁴ Abdurrezzâk, *Musannef*, IX, 442; İbn Ebî Şeybe, VIII, 401; Rivâyetin bir diğer varyantı “Sizden biriniz kölesini kırbaçlar gibi hanımını kırbaçlayıp gecenin sonunda onunla beraber olmasın” şeklindedir. Buhârî, Nikâh: 94; Tefsîr: Şems ve Duhâ 1; Müslim, Cennet: 6; İbn Mâce, Nikâh: 51.

³⁵ Kanaatimizce burada cariyeye dövmenin meşrûluğu değil yaygınlığı nedeniyle örnek getirilmesi söz konusudur.

³⁶ Ebû Dâvud, Nikâh: 42.

³⁷ Abdurrezzâk, *Musannef*, IX, 447.

yince Resulullah, ellerini kaldırarak, “Allahım! Velfîd’i sana havale ediyorum, bana iki kez karşı geldi” şeklinde beddua etmişti.³⁸

Resulullah, evlilik talepleri ile ilgili olarak kendisine danışıldığında kadınlara el kaldıranların tercih edilmemesini tavsiye etmiştir. Sahabeden Fatma bnt. Kays’ın kendi yaşadığı bir hâdiseye dair anlattıkları bu konuda örnek teşkil edecektir: “İddetim bittiğinde Muâviye b. Ebî Süfyân ile Ebû Cehm’in beni istediklerini Resulullah’a söyledim. O da ‘Ebû Cehm, sopasını elinden bırakmayan biridir’ dedi.”³⁹

Resulullah, bazı kadınları şiddet ortamından kurtarmak için onlara şiddet uygulayan eşlerinden hanımlarını boşamalarını istemiştir. Sâbit b. Kays, hanımı Cemîle bnt. Abdillâh’ı dövüp elini kırdığında olayı duyan Resulullah, Sâbit’i çağırarak ona, “Hanımının sana olan borcunu al ve onu bırak”; Cemîle’ye ise, “Bir âdet dönemi iddet bekledikten sonra ailene dön” demiştir.⁴⁰ Bu borcun, Cemîle’nin mehir olarak aldığı bir bahçe olduğunu ise Abdurrezzâk’ın *Musannef*’inde yer alan bir rivâyetten öğrenmekteyiz.⁴¹

Resulullah, hanımlarından şikâyetçi olan erkeklere ise şayet onları haklı gördüyse dövmek yerine ayrılmayı tavsiye etmiştir. Hanımının çok çirkin sözler söylediğinden şikâyet eden adama onu boşamasını öneren Resulullah, adam çocukları olduğundan dolayı boşayamadığını söylediğinde ise hanımına nasihat etmesi ve onu dövmemesi uyarısında bulunmuştur.⁴²

O dönemde de bazı kadınlar, gördükleri fiziksel şiddet sonucunda hayatını kaybetmişlerdir. Medine’de, üzerindeki takıları almak için bir Yahudi tarafından başı taşla ezilerek öldürülen bir cariyeyi⁴³ bu bağlamda örnek vermek mümkündür. Bu hâdisede Hz. Peygamber, kâtile kısas uygulanmasına hükmetmişti.⁴⁴ Yine Medine’de birden fazla hamile kadının öldürüldüğü rivâyet edilmiştir. Bunlardan birine dayak,⁴⁵ birine düşürülmek,⁴⁶ bir diğerine ise bir başka kadınla kavga sebep olmuştu. Bu son olayda taraflar, Hüzeyl kabilesinden bir adamın iki hanımıydı. Kadınlar arasında çıkan kavgada biri sıyrıla

³⁸ Rudânî, IV, 114.

³⁹ Mâlik b. Enes, Talâk: 67; Müslim, Talâk: 45; Nesâî, Nikâh: 22.

⁴⁰ Nesâî, Talâk: 53.

⁴¹ Buradaki rivâyet, bahçeyi iade ederek boşanma talebinin Cemîle’den geldiğini içermektedir. Abdurrezzâk, *Musannef*, VI, 482.

⁴² Abdurrezzâk, *Musannef*, I, 27.

⁴³ Buhârî, Talâk: 24; Ferâiz: 19; Ebû Dâvud, Talâk: 20; Nesâî, Kasâme: 11.

⁴⁴ İbn Ebî Şeybe, IX,

⁴⁵ Rudânî, IV, 515; Abdurrezzâk, *Musannef*, X, 56-57.

⁴⁶ İbn Ebî Şeybe, IX, 504.

diğerinin karnına vurup kadının ve karnındaki bebeğinin ölümüne sebep olmuştu.⁴⁷

B- Cinsel Şiddet

Cinsel şiddeti, fiziksel şiddetten ayrı bir başlık altında incelememizin nedeni onun sözlü cinsel tacizde veya cinsel boykotta olduğu gibi her zaman fiziksel bir boyut taşımamasıdır.⁴⁸ Bununla birlikte bu şiddet türü, fiilî taciz ve tecavüz durumlarında fiziksel şiddeti de içerisinde barındırmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü'nün 2002 yılında yayımladığı raporda cinsel şiddet şu şekilde tanımlanmıştır: "Herhangi bir kişinin, mağdurla arasındaki ilişki her ne olursa olsun, ev ve işyeri dâhil ancak bu mekânlarla sınırlı olmayan herhangi bir ortamda mağdura yönelik bir cinsel eylemi veya cinsel eylemi elde etme girişimi, istenmeyen cinsel içerikli sözleri veya teklifleri ya da onu ticarete cinsel olarak kullanmaya yönelik fiillerinin tümü ve bir şahsın cinselliğine karşı zor kullanmasıdır."⁴⁹

Görüldüğü üzere, kişinin cinselliğine yönelik olan ve onun istemediği her türlü durum cinsel şiddet olarak tanımlanmaktadır. Cahiliye ve ilk dönem İslâm toplumunda kadınların cinselliğine yönelik olarak, onun rızası dışında çeşitli şekillerde şiddet uygulandığına dair verileri rivâyetlerde bulmaktayız. Bu tür şiddeti boykot, istismar, taciz ve tecavüz başlıklarında ele alacağız.

1. Cinsel Boykot

Bu başlıkta değineceğimiz en önemli konu, dönemin toplumunda örneklerine sıkça rastladığımız ve kadına bir tür cinsel boykot uygulamak olan *zihâr*dir. Zihâr, bir erkeğin, "Senin sırtın bana annemin sırtı gibidir" şeklinde deyimleşmiş bir ifade kullanmasıyla eşi ile birlikte olmayacağına dair yemin etmesidir.⁵⁰

Zihâr, Cahiliye Arapları arasında, bir kadını en üst seviyede kendine haram kılma şekli olup boşanmanın bir türüydü. Eşi veya onun akrabalarıyla aralarında menfi bir durum söz konusu olduğunda koca, eşine zihâr yapabilmekteydi. Erkek zihâr ifadesini söylediğinde eşini boşamış sayılırdı.⁵¹ İslâm

⁴⁷ Abdurrezzâk, *Musannef*, IX, 278-279; İbn Ebî Şeybe, IX, 107; Ebû Dâvûd, *Diyât*: 19; Tirmizî, *Diyât*: 15; Nesâî, *Kasâme*: 39, 40.

⁴⁸ Bkz., Polat, 19.

⁴⁹ *World Report on Violence and Health*, World Health Organization, Geneva 2002, 149.

⁵⁰ Bu ifade sırt yerine başka organların; anne yerine diğer mahrem akrabaların sayılmasıyla da söylenebiliyordu. Cevâd Ali, V, 550; Bkz., Yaman, Ahmet, "Zihar", *DIA*, İstanbul 2013, XLIV, 387-390.

⁵¹ Cevâd Ali, V, 551.

ise zihârı boşanmadan çıkarıp yemin kategorisine dâhil etmiş⁵² ve pişmanlık durumunda kefareti getirmiştir. Hz. Peygamber, zihâr yapıp sonra eşyle birlikte olduğunu söyleyen bir kişiye, “Allah’ın emrettiği kefareti ödemedikçe hanımına yaklaşma” uyarısında bulunmuştur.⁵³ Burada geçen “Allah’ın emrettiği kefareti” ise, “*Hanımlarına zihâr yapıp da sonra dediklerinden dönenlerin, onlarla temas etmeden önce bir köle âzat etmeleri gerekir. Size öğütlenen işte budur. Allah yapıp ettiklerinizden tamamen haberdardır*”⁵⁴ ayetinde belirtilen köle azat etmek ve devamında aynı sûrenin dördüncü ayetindeki kefareti için getirilen diğer seçeneklerdir.⁵⁵ Medine’de Evs b. Sâmit’in, eşi Havle bnt. Sa’lebe’ye zihâr yapıp, Havle’nin bu durumu, “Benim yaşım ilerleyip kemiklerim inceldi, kocam da bana zihâr yaptı” diyerek Hz. Peygamber’e şikâyet etmesi, ilgili ayetin nüzül sebebi olarak gösterilmektedir.⁵⁶

Zihârın Cahiliye’deki gibi kesin boşanma ifade etmemesi nedeniyle bazı Müslümanlar, onu eşlerine geçici bir cinsel boykot şeklinde uygulamaya başlamışlardır. Ramazan ayı geldiğinde oruçlu iken eşyle birlikte olmaktan korkması gerekçesiyle hanımına zihâr yapan kişiye dair rivâyet,⁵⁷ erkeklerin en azından bir kısmının, kendileri için sıkıntı oluşturmamak amacıyla eşlerine belirli bir süre bu boykotu uyguladıklarını ve burada eşlerinin hissiyatını önemsemediklerini göstermesi bakımından önemlidir.

Kadınlar ise kocalarının kendilerine zihâr yapmalarından rahatsız olmakta ve zaman zaman Hz. Peygamber’e bu konudaki şikâyetlerini iletmekteydiler.⁵⁸

2. Cinsel İstismar

Gerek Cahiliye döneminde gerekse İslâm’ın ilk yıllarında bazı insanların kadınları, onlar üzerinden para kazanmak için fuhşa zorladıklarına dair rivâyetler cinsel istismarın o dönemlerde de yaşandığını göstermektedir. Bu tür hâdiselerde istismara uğrayan kadınlar ise hürler olmayıp cariyelerdir.

Abdullah b. Abbas, Cahiliye döneminde bazı insanların cariyelerini fuhşa zorladıklarını ve bu yolla gelir elde ettiklerini ifade etmiştir.⁵⁹ Bu dönem-

⁵² Mukâtil, IV, 258.

⁵³ Tirmîzî, Talâk: 19; Ebû Dâvud, Talâk: 17; Nesâî, Talâk: 33.

⁵⁴ 58/Mücâdile 3.

⁵⁵ “*Buna imkân bulamayan, temastan önce peş peşe iki ay oruç tutar. Buna da gücü yetmeyen altmış fakiri doyurur. Bu, Allah’a ve Resulü’ne imanınızı göstermeniz içindir. İşte bunlar Allah’ın koyduğu kurallardır.*” 58/Mücâdile 4.

⁵⁶ Abdurrezzâk, *Tefsîr*, II, 277; Ebû Dâvud, Talâk: 17; Taberî, Ebû Ca’fer Muhammed b. Cerîr (310/922), *Tefsîru’t-Taberî Câmi’u’l-Beyân an Tevîl’l-Kur’ân*, I-XXV, thk: Abdullah b. Abdîl-Muhsin et-Türkî, Dâru Hicr, Beyrut 1994, XXII, 448.

⁵⁷ Ebû Dâvud, Talâk: 17.

⁵⁸ Ebû Dâvud, Talâk: 17; İbn Mâce, Talâk: 25.

de Kelb kabilesi üyelerinin, Dûmetü'l-Cendel panayırında kıl çadırlar kurdukları, bu çadırlara cariyelerini yerleştirerek onları müşterilere pazarladıkları ve zorla fuhuş yaptırdıkları rivâyet edilmektedir.⁶⁰

Yine İslâm öncesinde olduğu gibi Müslümanların Medine'ye hicretinden sonra da burada yaşayan bazı kimselerin cariyelerini bir gelir kapısı olarak gördükleri ve onları fuhşa zorladıkları bilinmektedir. Burada en fazla öne çıkan isim münafıkların lideri konumundaki Abdullah b. Übey⁶¹ olmakla birlikte bu tür şiddeti uygulayan başka kişiler olduğu da kaynaklara yansımıştır.⁶² Buna direnen cariyelerin ise efendilerinden dayak yedikleri aktarılmaktadır.⁶³ Cariyeler sadece para değil, o dönemde kumaş gibi değerli görülen eşyaları elde edebilmek için de bu tür bir istismara uğramaktaydılar.⁶⁴ *Namuslu yaşamak isterlerse, dünya hayatının geçici menfaatini elde etmek için cariyelerinizi fuhuş yapmaya zorlamayın. Kim onları zorlarsa bilinsin ki, Allah, onların zorlanmaları sebebiyle başışlayıcıdır, esirgeyicidir*⁶⁵ meâlindeki ayetin de bu hâdiseler üzerine nâzil olduğu çeşitli tefsirlerde yer almaktadır.⁶⁶

3. Taciz ve Tecavüz

Bu başlık altında yer verebileceğimiz örnekler, kişinin kendi anlatımına dayanmaktadır. Bazı kimseler, yaptıklarını Hz. Peygamber'e itiraf etmişler, bazıları da yakınlarına anlatmışlardır. Suçu itiraf söz konusu olmaksızın yakınlarına anlatılan hâdiselerde doğruluk payı tartışmalıdır. Zira kişinin, bununla övünmesi veya başka şekilde cereyan eden bir hâdiseyi, kendisini haklı gösterecek şekilde aktarması ihtimali de mevcuttur.

⁵⁹ Taberî, VII, 293.

⁶⁰ İbn Habîb, Ebû Ca'fer Muhammed b. Ümeyye b. Amr el-Hâşimî el-Bağdâdî (245/859), *Kitâbu'l-Muhabber*, thk: Ilse Lichtenstadter, Dâru'l-Âfâki'l-Cedîde, Beyrut tz., 263.

⁶¹ Müslim, Tefsîr: 26; Vâhidî, Ebu'l-Hasan Ali b. Ahmed en-Neysâbüri (468/1075), *Esbâbu Nüzûli'l-Kur'ân*, thk: Kemal Besyûnî Zeğlul, Dâru'l-Kütübi'l-İlimiyye, Beyrut 1991, 336-337; İbn Abdilber, IV, 1913; İbn Hacer, VIII, 36, 317.

⁶² Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr (671/1272), *el-Câmi' li Ahkâmi'l-Kur'ân*, I-XXIV, thk: Abdullah b. Abdulmuhsîn et-Türkî, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 2006, XV, 252.

⁶³ Abdurrezzâk, Ebû Bekr Abdurrezzâk b. Hemmâm es-San'ânî (211/827), *Tefsîru'l-Kur'ân*, I-III, thk: Mustafa Müslim Muhammed, Mektebetü'r-Rüşd, Riyad 1979, II, 59; Taberî, VII, 292; İbn Ebî Hâtim, Muhammed Abdurrahman b. Muhammed b. İdris (327/938), *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm Müsneden an Resûlillah ve's-Sahabe ve't-Tâbiîn*, I-X, thk: Es'ad Muhammed et-Tayyib, Mektebetü Nizâr Mustafa el-Bâz, Mekke 1997, 2589-2590; Vâhidî, 338.

⁶⁴ Abdurrezzâk, *Tefsîr*, II, 60; İbn Ebî Hâtim, 2589.

⁶⁵ 24/Nûr 33.

⁶⁶ Mukâtil b. Süleyman (150/767), *Tefsîru Mukâtil b. Süleyman*, I-V, Müessesetü't-Târîhi'l-Arabiyye, Beyrut 2002III, 198; Abdurrezzâk, *Tefsîr*, II, 60; Taberî, VII, 290-291; İbn Ebî Hâtim, 2589; Kurtubî, XV, 252.

Ebu'l-Yeser adlı bir adamın, “Bir kadın hurma satın almak için bana geldi. Kendisine, ‘Evde bundan daha iyi hurmam var’ dediğimde benimle birlikte eve girdi. Girdiğinde de ona yaklaşip öptüm”⁶⁷ şeklindeki sözlerini rivâyet sahih olsa dahi, itiraf amacıyla söylenmemesi nedeniyle yukarıda geçen sebeplerden dolayı ihtiyatla karşılamak gerektiği kanaatindeyiz.

Bu bağlamda zikredeceğimiz örneklerin bir kısmı da suçun itiraf edilmesi vesilesiyle rivâyetlerde yer almıştır. Bunlardan birine göre Hz. Peygamber’in yanında iken ondan, “İşim var” diyerek izin alan bir adam, bir kadını aramaya koyulmuştu. Kadını bir su birikintisinin yanında gördüğünde ona tecavüz etmeye yeltenmiş, ancak pişman olup Resulullah’a gelerek durumu ona anlatmıştı.⁶⁸ Bir başka hâdisede de bir adam, Resulullah’a, bahçede yakaladığı bir kadına, tecavüz dışında her türlü tacizi yaptığını itiraf etmiştir.⁶⁹

Bu tür itiraflarla ilgili rivâyetlerin bir kısmı da cariyelere yönelik cinsel şiddeti ihtiva etmektedir. Bunlardan biri şöyledir: “Amr b. Ebî Hamza, Resulullah ile beraber Hudeybiye’de bulundu, sonra onunla Medine’ye geldi. Ailesinin yanına gitmek için izin istedi. Medine’den bir beridlik mesafede bir cariyeye ile karşılaştı. Onunla beraber oldu, sonra pişmanlık duydu. Hz. Peygamber’e gelip haber verdi. Resulullah ona had uygulanmasını emretti ve ona celde vuruldu.”⁷⁰

Konuya ilişkin bir diğer haber ise Ensâr’dan biri tarafından nakledilmiştir: “Bizden bir adam hastalandı ve zayıflıktan bir deri bir kemik kaldı. Ensâr’dan başka birine ait cariyeye bu hastanın yanına girince adam şehvete kapılıp onunla ilişkiye girdi. Kabilesinden bir grup hasta ziyareti için geldiklerinde bu adam yaptıklarını onlara anlattı ve ‘Yanıma giren bir cariyeye beraber oldum, benim için Resulullah’tan bununla ilgili fetva isteyin’ dedi. Onlar da olayı Resulullah’a aktardılar. Adam celde cezası aldı.”⁷¹

Taciz ve tecavüz olaylarına dair rivâyetlerin genellikle kişinin anlatımı veya itirafına dayanması sebebiyle, daha fazla hâdisenin yaşandığını ancak aktarılmadığı için gizli kaldığını düşünmek mümkündür.

⁶⁷ Tirmîzî, Tefsîr: 12.

⁶⁸ Abdurrezzâk, *Musannef*, VII, 447.

⁶⁹ Abdurrezzâk, *Musannef*, VII, 445-446.

⁷⁰ İbn Hacer, IV, 513-514.

⁷¹ Ebû Dâvud, *Hudûd*: 34.

C- Ekonomik Şiddet

Bu şiddet türü, “Kadının birey olarak ekonomik açıdan özgürlüğünün elinden alınmasıdır. Ekonomik kaynakların ve paranın kadın üzerinde bir yaptırım, tehdit ve kontrol aracı olarak düzenli bir şekilde kullanılmasıdır” şeklinde tanımlanmaktadır.⁷² Günümüz ekonomisinde kadınların da etkin rol oynama imkânlarının bulunması, bu tür şiddetin kadının çalışmasına engel olmaktan başlayıp, ailenin maddi ihtiyaçlarını karşılamamak, kadının kariyerinde ilerlemesine mani olmaya kadar değişkenlik gösteren şekillerde uygulanmasına da imkân sağlamaktadır. Ancak ele aldığımız dönemlerin iktisadî ve sosyal şartları nedeniyle ekonomik şiddet günümüzdekine oranla daha az çeşitlilikte uygulanmaktaydı.

Ekonomik gücün neredeyse tamamen erkeklerin elinde bulunduğu ilk dönem Müslüman Arap toplumunda bazı erkeklerin eşlerine çeşitli şekillerde bu şiddeti yaşattıkları vâkidir. Evlilik öncesinde kadına mehir sözü verip bunu yerine getirmeyenleri bu bağlamda zikredebiliriz. Hz. Peygamber'in bu insanları şiddetli bir şekilde uyardığını görmekteyiz.⁷³

Nisâ Suresi'nin 3. ayetinin nüzûl sebebine ilişkin olarak Hz. Âişe'den gelen rivâyet, yetim kızlar veya dul kadınların velîsi konumunda bulunan erkeklerden bazılarının onlara ekonomik şiddet uyguladıklarını ortaya koymaktadır. Mallarından faydalanabilmek için bu kızlarla evlenen veliler, ayrıca onlara kötü davranmakta ve evlilik öncesi onlara normalden daha az mehir vermekteydiler.⁷⁴

Aynı surenin 127. ayetinin nüzûlü bağlamında kaynaklarda yer verilen ve yine yetim kızlarla ilgili olan rivâyetler de bazı erkeklerin velisi buldukları yetim kızları hem kendi nikâhları altına almadıklarını hem de onların mallarından faydalanmak için kızların başkasıyla evlenmelerine mâni olduklarını göstermektedir ki, böylelikle hem ekonomik yönden onları istismar etmekte hem de sosyal mahrumiyet yaşatmaktaydılar.⁷⁵ İlgili ayet ise erkekleri bu tür şiddetten uzak durmaları hususunda uyarmaktadır: “Senden kadınlar hakkında açıklama istiyorlar. De ki: “Onlara ait hükmü, Allah ve kitapta size okunan âyetler açıklıyor; onlar için yazılanı kendilerine vermediğiniz, nikâhlamak da istemediğiniz yetim kadınlar hakkında, çaresiz çocuklar hakkında, yetimlere âdil dav-

⁷² Polat, 33. Ayrıca bkz., Sargın, 8.

⁷³ Abdurrezzâk, *Musannef*, VI, 185-186.

⁷⁴ Buhârî, Tefsîr: Nisâ 1; Nikâh: 19; Müslim, Tefsîr: 6-8; Ebû Dâvud, Nikâh: 13; Nesâî, Nikâh: 66.

⁷⁵ Buhârî, Tefsîr: Nisâ: 23.

ranmanız hususunda size okunup duran âyetler (açıklıyor). İyilik olarak ne yaparsanız şüphesiz Allah onu eksiksiz bilmektedir.”⁷⁶

Bu başlık altında verebileceğimiz örneklerden biri de, Ebû Süfyân'ın, hanımı Hind'in ihtiyaçlarını karşılamayıp ona malından herhangi bir şey vermediğine dair rivâyettir. Hind, kocasının cimriliğinden yakınlıkla Hz. Peygamber'e, onun haberi olmadan kendisinden aldıklarının dışında bir şey vermediğini söyleyerek bunun günah olup olmadığını sormuş, Hz. Peygamber de aşırıya kaçmadan, ihtiyacı kadar olanını kocasından habersiz bir şekilde onun malından alabileceğini söylemişti.⁷⁷

D- Psikolojik Şiddet

Bu şiddet türü, herhangi bir fiziksel izle sonuçlanmadığı için çok sık rastlanmasına rağmen en az ortaya çıkan şiddet türüdür.⁷⁸ Bu durum, Cahiliye ve ilk dönem İslâm toplumlarında bu tür şiddetin varlığına dair rivâyetlerin azlığının nedenini de açıklamaktadır.

1. Aşağılama

Kadınların erkeklerden ve bazen de kadınlardan gördüğü şiddet türlerinden birini aşağılanmak oluşturmaktadır. Abdullah b. Ömer'in, “Resulullah zamanında hakkımızda vahiy iner korkusuyla kadınlarımıza sözle sataşmaktan ve onlara karşı keyfimizce davranmaktan çekinirdik. Hz. Peygamber vefat ettikten sonra ise onlara sataşmaya ve keyfimizce davranmaya başladık”⁷⁹ sözlerinde bu durumu görmek mümkündür.

Kadınlara karşı sert tutumu ile bilinen Hz. Ömer'in bir cenazede ağlayan kadına bağırarak hakaret ettiği ve olaya şahit olan Resulullah'ın da “Bırak onu Ömer! Zira göz, yaş akıtır, nefis musibete uğrar ve ölüm zamanı yakındır” diyerek ona engel olduğu rivâyet edilmektedir.⁸⁰

Bir kadına doğrudan yapılan aşağılamanın dışında insanların birbirlerine ettikleri hakaret ve sövgülerde kadınların dolaylı olarak yer aldıkları da vâkidir. Ebû Zer, bir arkadaşı ile tartıştığında onun Acem olan annesine hakaret ettiğini, arkadaşının bunu Resulullah'a haber vermesi üzerine onun, “Senden Cahiliye izleri var” dediğini rivâyet etmektedir.⁸¹

⁷⁶ 4/Nisâ 127.

⁷⁷ Abdurrezzâk, *Musannef*, IX, 126-127.

⁷⁸ Polat, 19.

⁷⁹ Buhârî, Nikâh: 80; İbn Mâce, Cenâiz: 65.

⁸⁰ İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed el-Kûfî (235/849), *el-Musannef*, I-XVI, thk: Hamed b. Abdillâh-Muhammed b. İbrahim, Mektebetü'r-Rüşd, Riyad 2004, IV, 468.

⁸¹ Abdurrezzâk, Ebû Bekr Abdurrezzâk b. Hemmâm es-San'ânî (211/827), *el-Musannef*, I-XII, thk: Habîburrahman el-'Azamî, el-Mektebetü'l-İslâmî, Beyrut 1970, IX, 447.

Aşağılama sadece erkeklerden kadınlara yöneltilmiyordu. Hucurât Suresininin 11. ayetinde bulunan “Kadınlar da kadınları alaya almasınlar” ifadesininin bu tür aşağılama ve alaylar üzerine nâzil olduğu kaynaklarımızda yer almaktadır. Ayetin nüzûl sebebine ilişkin rivâyetler, Hz. Peygamber'in hanımı Âişe'nin, bir diğer hanımı Ümmü Seleme'nin boyunun kısalığı sebebiyle onunla alay etmesi;⁸² Âişe ve Hafsa'nın Ümmü Seleme'nin beline doladığı bezin arkadan sarktığını görüp bunu köpek diline benzetmeleri gibi hususları içermektedir.⁸³ Yine aynı bağlamda aktarılan bir başka hâdise de Hz. Peygamber'in hanımlarının önceden Yahudi olan Safiyye ile alay etmeleri ve onun da durumu Hz. Peygamber'e şikâyet etmesidir.⁸⁴

Toplumda örneklerine sıklıkla rastlanmasıyla birlikte Hz. Peygamber de erkeklere, kadınları aşağılamaları yönünde uyarılarda bulunmuştur.⁸⁵

2. Mahrûmiyet

Bu başlık altında inceleyeceğimiz, sosyal hayata katılımı kısıtlama, çocuklarından ayırma, boşanmayı bir mağduriyete dönüştürme gibi eylemler, psikolojik şiddet sınıfında değerlendirilmektedir.⁸⁶

Kadınların sosyal hayata katılımlarını kısıtlama şeklindeki mahrûmiyete özellikle Cahiliye'de rastlanmaktadır. İbn Abbas'tan gelen ve bu dönemde, bir erkeğin akrabası olan erkeklerin ona vâris olarak karısı hakkında ailesinden daha çok söz sahibi olduklarını bildiren rivâyet, bu erkeklerin dilerse kadınlarla evlendiklerini, dilerse kadınlar ölünceye veya kocasından aldığı mihri kendisine verinceye kadar onları evlendirmediklerini göstermektedir.⁸⁷ Bu da eşi ölen kadınların, kendi geleceği ile ilgili kararları kendilerinin almadıkları, bu konuda yetkinin ölen eşlerinin akrabalarında olduğu anlamına gelmektedir.

Bu bağlamda yer verebileceğimiz bir başka durum da boşanan kadınların çocuklarından ayrılmalarıyla ilgilidir. Kocasından boşanan ve çocuğu da elinden alınmak istenen bir kadın, Resulullah'a gelip durumu şikâyet

⁸² Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr (671/1272), *el-Câmi' li Ahkâmi'l-Kur'ân*, I-XXIV, thk: Abdullah b. Abdulmuhsîn et-Türki, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 2006, XIX, 388,

⁸³ Vâhidî, Ebu'l-Hasan Ali b. Ahmed en-Neysâbü'rî (468/1075), *Esbâbu Nüzûli'l-Kur'ân*, thk: Kemal Besyûnî Zeğlul, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1991, 409; Kurtubî, XIX, 388.

⁸⁴ Abdurrezzâk, *Musannef*, XI, 430; Vâhidî, 409-410; Kurtubî, XIX, 388.

⁸⁵ Ebû Dâvud, Nikâh: 42.

⁸⁶ Polat, 32; Sargın, 8.

⁸⁷ Buhârî, Tefsîr: Nisâ 6; İkrâh: 5; Ebû Dâvud, Nikâh: 23.

etmiş ve Hz. Peygamber de, başkasıyla evlenmediği sürece çocuk üzerinde annesinin daha fazla hak sahibi olduğunu söylemiştir.⁸⁸

Talâk ayeti nâzil olmadan önce bazı erkeklerin boşama hakkını ellerinde bulundurmaya, kadınlara yönelik şiddete dönüştürdükleri görülmektedir. Erkeklerin, iddeti içerisinde bir kadını dilediği kadar boşayıp sonra geri dönebildikleri bu dönemde bir adam hanımına, “Vallahi seni ölene kadar ne tam olarak boşayacağım ne de karım olarak bulunduracağım” demişti. Hanımının bunun nasıl olacağını sorması üzerine de, “Seni boşayacağım fakat iddetin bitmek üzereyken tekrar döneceğim” cevabını vermişti.

“Boşama iki keredir. Her ikisinden sonra ya iyilikle evlilik içinde tutmak veya güzellikle serbest bırakmak gerekir” meâlindeki Bakara Sûresi 229. ayetin⁸⁹ nüzûl sebebi olarak kaynaklarda yer alan bu rivâyete göre bu kadın, Hz. Âişe’ye gelerek durumdan yakınmış, Âişe de bunu Hz. Peygamber’e anlattığında önce o, bir cevap vermemiş, akabinde ayet nâzil olmuştu.⁹⁰

3. Dinî Baskı

Ele aldığımız dönemde bazı kadınların dinî inanış veya ibadetlerinden dolayı istismara uğradıkları ve işkence gördükleri çeşitli rivâyetlere konu olmuştur. İslâm’ın Mekke yıllarında, Müslüman olmalarından dolayı efendilerinden işkence gören cariyeler burada ilk yer vermemiz gereken kadınlardır. Bilindiği üzere o dönemde pek çok cariye İslâm’ı kabul etmiş ve bu nedenle efendilerinin işkencelerine mâruz kalmışlardı. Zinnîre isimli cariyenin gördüğü işkence sebebiyle gözlerini kaybetmesinde olduğu gibi bu işkencelerin, bedenlerinde kalıcı iz ve engel bıraktığı cariyeler de bulunmaktaydı. O günlerde henüz Müslüman olmayan Ömer b. el-Hattâb da kabilesinin bir cariyesine işkence ediyor ve işkenceye ara verdiğinde ona, “Seni sadece usandıgım için bıraktım, başka bir sebepten dolayı değil” diyordu. Lübeyne isimli bu cariye ise Ömer’e, “Allah da sana böyle yapsın” karşılığını veriyordu.⁹¹

⁸⁸ Abdurrezzâk, *Musannef*, VII, 153.

⁸⁹ Ayetin tamamının meali, “Boşama iki keredir. Her ikisinden sonra ya iyilikle evlilik içinde tutmak veya güzellikle serbest bırakmak gerekir. (Eşlerin) Allah’ın koyduğu kurallara uymamalarından korkmadığınız sürece onlara verdiğiniz mehirde hiçbir miktarı geri almanız sizin için helâl olmaz. Eğer Allah’ın kurallarına uymamalarından korkarsanız, kadının evliliikten kurtulmak için bir meblâğ vermesinde taraflara bir vebal yoktur. Bunlar Allah’ın koyduğu kurallardır, öyleyse onları çiğnemeyin. Her kim Allah’ın koyduğu kuralları çiğnerse işte onlar zalimlerin ta kendileridir” şeklindedir.

⁹⁰ Mâlik b. Enes, *Talâk*: 80; Tirmîzî, *Talâk*: 16.

⁹¹ İbn Hişâm, I, 284; Belâzurî, Ebu’l-Abbâs Ahmed b. Yahyâ b. Câbir (279/892), *Ensâbu’l-Eşrâf*, I-VIII, thk: Muhammed Muhammed Tâmir, Dâru’l-Kütübîl-İlmiyye, Beyrut 2011, I, 167; İbn Kesîr, Ebu’l-Fidâ İsmail b. Ömer el-Kureysî (774/1372), *el-Bidâye ve’n-Nihâye*, I-XIV thk: Ali Şîrî, Daru lhyâi’t-Turâsî’l-Arabî, Beyrut 1408/1988, III, 75.

Müslüman olmalarından dolayı işkence gören cariyelerin tamamına bu işkenceyi erkek efendiler uyguluyordu. Kadın olan efendilerin de cariyelerini inançlarından vazgeçirmek için bu yola başvurdıkları görülmektedir. Örneğin, Arap asıllı olmayan Nehdiyye isimli cariye'nin sahibi olan kadın, ona ağır bir şekilde işkence etmekteydi.⁹²

Müslümanlar arasında da ibadetlerini yerine getirme şekilleri veya dinî kabullerinden dolayı şiddete uğrayan kadınlara rastlanmaktadır. Namazını iki sure okuyarak uzatması nedeniyle kocasından şiddet gören kadın bunlardan biridir. Resulullah'ın kocaya yönelttiği neden şiddeti uyguladığına dair soruya verilen cevap, "Ben ondan tek sure okumasını istiyorum o ise iki sure okuyor" şeklindeydi.⁹³

Resulullah döneminde içki yasağı getirildikten sonra Müslüman bir kadına zorla içki içirilmesini de bu bağlamda zikredebiliriz. Kadın, zorla içtiğinden dolayı Resulullah ona herhangi bir ceza vermemişti.⁹⁴

Sonuç

Cahiliye ve ilk dönem İslâm toplumlarında birçok erkeğin kadınlara şiddet uyguladığını ve bunun yaygın diyebileceğimiz bir husus olduğunu söylemek mümkündür. Şiddetin her iki dönemdeki varlığı ve yaygınlığı bunun örfi bir durum olduğunu göstermektedir.

Günümüzün şiddet algısı ile çalışmamızın konusu olan dönemlerdeki şiddet algısı birbirinden farklıdır. Bugün şiddet olarak değerlendirdiğimiz kadını cariye haline getirmek, onu alıp satmak, üvey anne ile evlilik, bayraklı evlerde çalışmak gibi hususların bir kısmı o dönemde bu şekilde görülmemiş ve bu nedenle uygulayanlara cezaî müeyyidede bulunulmamıştır.

Kadınlara yönelik şiddet karşısında Hz. Peygamber'in tavrı ise oldukça nettir. Hayatı boyunca hiçbir hanımına hakaret etmeyen ve el kaldırmayan Resulullah, kendi yaşantısıyla Müslümanlara bu konuda örnek olmuştur. Ailesiyle arasında problem olduğunda şiddete başvurmamış aynı evde uzak kalmayı tercih etmiştir. Dolayısıyla kadınları dövme, İslâm'ın ve Hz. Peygamber'in emrettiği bir uygulama olmayıp Resulullah bunu tavsiye de etmemiştir. Bugün bazı çevrelerin kadın dövme'yi tarif etmeleri, bunu sünnet olarak göstermeleri ve hatta haz alınacak bir durum gibi anlatmalarının İslâm ve Hz. Peygamber'in hayatında bir karşılığı bulunmamaktadır. Kadına yönelik her türlü şiddetin yaygınlaştığı günümüzde, bu şiddetin meşrûiyet kaynağını din

⁹² Belâzurî, I, 167.

⁹³ Rudani, IV, 103.

⁹⁴ İbn Ebî Şeybe, IX, 346.

olarak göstermek, Kur'ân-ı Kerîm ve Hz. Peygamber'in uygulamaları esas alındığında kabul edilebilecek bir husus değildir.

Resulullah, evlenmeye karar verme aşamasında iken kadınlara karşı şiddet uygulayan erkeklerin tercih edilmemesini istemiştir. Evlilik sürerken erkeğin kadını dövmesini tasvip etmemiş ve erkeklere yönelik dövmek konusundaki uyarılarını yinelemiştir.

Dayak, Resulullah'ın sünnetinde son çare değildir. Hz. Peygamber, dayak yerine boşanma; mümkün değilse de nasihat ve iyi davranmayı tavsiye etmiştir. Şiddet gören kadınları himayesine almış ve kocalarını bu tutumlarından vazgeçmeye çağırmıştır. Rivâyetler Hz. Peygamber'in eşlerini döven erkeklere ceza vermediğini göstermektedir. Kanaatimizce bunun nedeni, dövmenin o toplumda örfî ve yaygın bir husus olmasıdır.

Cahiliye döneminde kesin boşanmayı gerektiren ve geri dönülemeyen zihâr, İslâmî dönemde kadınların mahrûmiyetine engel olmak amacıyla boşanma ifadesi olarak değerlendirilmemiş, erkeklerin bunu sık sık kadınlar üzerinde bir baskı aracına dönüştürmelerinin önüne geçmek için de zihârdan dönmek için kefâret ödemek yükümlülüğü getirilmiştir.

Cinsel içerikli şiddetin her türlü yasaklanmış ve uygulayan tarafa cezaî müeyyideler getirilmiştir. Cahiliye'de cariyelere yönelik cinsel şiddet suç sayılmazken, İslâmî dönemde kadının hür veya cariyeye olması, suçu işleyene verilecek cezada bir farklılık oluşturmamıştır.

Kaynakça

- Abdurrezzâk, Ebû Bekr Abdurrezzâk b. Hemmâm es-San'ânî (211/827), *el-Musannef*, I-XII, thk: Habîburrahman el-'Azamî, el-Mektebetü'l-İslâmî, Beyrut 1970.
- , *Tefsîru'l-Kur'ân*, I-III, thk: Mustafa Müslim Muhammed, Mektebetü'r-Rüşd, Riyad 1979.
- Başar, Fatma-Demirci, Nurdan, "Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Şiddet", *KASHED*, 2015 2(1), 41-52.
- Belâzurî, Ebu'l-Abbâs Ahmed b. Yahyâ b. Câbir (279/892), *Ensâbu'l-Eşrâf*, I-VIII, thk: Muhammed Muhammed Tâmir, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 2011.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail (256/870), *Sahîh*, I-V, thk: Abdulazîz b. Abdillâh, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1994.
- Cevâd Ali, *el-Mufasssal fî Târîhi'l-Arab Kable'l-İslâm*, I-X, el-Menşûratu Şerîf Rızâ, Bağdat 1370.
- Çayır, Celal-Çetin, Özer, "Din ve Şiddet Üzerine Psikolojik Bir Yaklaşım", *Dicle Üniv. İFD*, 2011, XIII (1), 1-34.
- Ebû Dâvud, Süleyman b. Eşas b. İshâk b. Beşîr b. Şeddâd b. Amr b. İmrân el-Ezdî (275/888), *Sünen*, I-VII, thk: Şuayb el-Arnâvut-Muhammed Kâmil Karabelli, Dâru'l-Müessesetü'l-Âlemiyye, Beyrut 2009.
- Günaltay, Şemseddin, *İslam Öncesi Araplar ve Dinleri*, sad: M. Mahfuz Söylemez-Mustafa Hizmetli, Ankara Okulu Yay., Ankara 2016.
- İbn Abdilber, *el-İstîâb fî Ma'rifeti'l-Ashâb*, I-IV, thk, tük: Ali Muhammed Muavviz - Âdil Hamîd Abdilmevcûd, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1995.
- İbn Asâkir, Ebu'l-Kâsım Ali b. el-Hasan b. Hibbetillâh b. Abdillâh (571/1175), *Târîhu Medîneti Dimeşk*, thk: Ebû Saîd Ömer b. Ğarâme el-Amrâvî, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1995-1999.
- İbn Ebî Hâtim, Muhammed Abdurrahman b. Muhammed b. İdris (327/938), *Tefsîru'l-Kur'ânî'l-Azîm Müsneden an Resûlillâh ve's-Sahabe ve't-Tâbiîn*, I-X, thk: Es'ad Muhammed et-Tayyib, Mektebetü Nizâr Mustafa el-Bâz, Mekke 1997.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr Abdullâh b. Muhammed el-Kûfî (235/849), *el-Musannef*, I-XVI, thk: Hamed b. Abdillâh-Muhammed b. İbrahim, Mektebetü'r-Rüşd, Riyad 2004.
- İbn Habîb, Ebû Ca'fer Muhammed b. Ümeyye b. Amr el-Hâşimî el-Bağdâdî (245/859), *Kitâbu'l-Muhabber*, thk: Ilse Lichtenstadter, Dâru'l-Âfâki'l-Cedîde, Beyrut tz.

- İbn Hacer, Ebu'l-Fadl Ahmed b. Ali b. Muhammed el-Askalânî, (852/1449), *el-İsâbe fî Temyîzi's-Sahâbe*, I-IX, Dâru'l-Kütüb, Mısır tz.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Abdulmelik b. Eyyûb el-Hımyerî (218/833), *es-Sîretu'n-Nebeviyye*, thk: Mustafa Sakkâ-İbrahim el-Ebyârî-Abdulhafız Şiblî, Dâru İbn Kesîr, Beyrut 1426/2005.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Muhammed b. Ebî Bekr b. Eyyûb (754/1350), *Zâdü'l-Meâd fî Hedyi Hayri'l-İbâd*, I-V, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1415/1994.
- İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ İsmail b. Ömer el-Kureşî (774/1372), *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, I-XIV thk: Ali Şîrî, Daru İhyâ'it-Turâsi'l-Arabî, Beyrut 1408/1988.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd el-Kazvîni (275/888), *Sünen*, I-II, şrh: Şihâbuddîn Ahmed b. Ebî Bekr el-Busayrî, thk: Cemîl el-Attâr, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1995.
- İbn Sa'd, Muhammed b. Sa'd b. Menî' el-Hâşimî el-Basrî (230/845), *Kitâbu't-Tabakâti'l-Kebîr*, I-XI, thk: Ali Muhammed Ömer, Mektebetü'l-Hancî, Kahire 2001.
- İbnu'l-Esîr, Ebu'l-Hasan Ali b. Muhammed (630/1232), *Üsdü'l-Ğâbe fî Ma'rifeti Sahâbe*, I-VIII, thk, tlc: Ali Muhammed el-Muavviz-Âdil Ahmed Abdulmevcûd, Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut 1996.
- , *el-Kâmil fi't-Târîh*, I-X, thk: Halîl Me'mûn Şiha, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut 2011.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr (671/1272), *el-Câmi' li Ahkâmi'l-Kur'ân*, I-XXIV, thk: Abdullah b. Abdulmuhsîn et-Türkî, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 2006.
- Mâlik b. Enes (179/795), *el-Muvattâ*, I-II, thk: Beşşâr 'Avvâd Maruf-Mahmûd Muhammed Halîl, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1998.
- Mukâtil b. Süleyman (150/767), *Tefsîru Mukâtil b. Süleyman*, I-V, Müessesetü't-Târîhi'l-Arabiyye, Beyrut 2002.
- Müslim, Ebu'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc (261/874), *Sahîh*, I-III, thk, tsh, tlc: M. Fuâd Abdulbâkî, Çağrı Yay., İstanbul 1992.
- Nesâî, Ebû Abdirrahman Ahmed b. Şuayb (303/916), *Sünen*, I-V, şrh: Suyûtî, Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, Beyrut 1994.
- Polat, Oğuz, "Şiddet", *Marmara Üniv. Hukuk Fak. Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2016, XXII (1), 15-34.
- Rudânî, Muhammed b. Süleymân (1094/1683), *Cemu'l-Fevâid min Câmi'l-Usûl ve'l-Fevâid*, I-IX, trc: Hüseyin Yıldız, Ocak Yay., İstanbul 2011.
- Sargın, Ayşe, *Kadına Yönelik Şiddet ile Mücadele ve Şiddete Uğrayan Kadınlara Destek Mekanizmaları*, CFCU-ECORYS-GAP, yer yok 2010-2012.

- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr (310/922), *Tefsîru't-Taberî Câmi'u'l-Beyân an Tevîli'l-Kur'ân*, I-XXV, thk: Abdullah b. Abdî'l-Muhsin et-Türkî, Dâru Hicr, Beyrut 1994.
- Tirmîzî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre b. Musâ b. ed-Dahhâk (279/892), *Sünen*, I-VI, thk: Beşşâr Avvâd Ma'rûf, Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, Beyrut 1996.
- United Nation General Assembly, *Declaration on the Elimination of Violence against Women*, 1993.
- Ünal, Gülseren, "Aile İçi Şiddet", *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 2007, VIII (8), 1-8.
- World Health Organization, *World Report on Violence and Health*, Geneva 2002.
- , *Global Status Report on Violence Prevention*, 2014.
- Vâhîdî, Ebu'l-Hasan Ali b. Ahmed en-Neysâbûrî (468/1075), *Esbâbu Nüzûli'l-Kur'ân*, thk: Kemal Besyûnî Zeğlul, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1991.
- Yaman, Ahmet, "Zihâr", *DİA*, İstanbul 2013, XLIV, 387-390.

Violence Against Women from Jahiliyah to Islamic Period

Citation / ©- Köse, F.B. (2018). Violence Against Women from Jahiliyah to Islamic Period, *Çukurova University Journal of Faculty of Divinity*, 18 (1), 73-94.

Abstract- *Today, the world of Islam has faced not only many problems originating from the outside but also the problems produced within itself. There is no doubt that violence is at the head of the problems produced within itself. The underlying factor of these problems is the perception of religion, which gives it legitimacy. The fact that the circles constantly and intensely experiencing violence present a religion perception that approves violence as a model to their followers after a period of time shows that the phenomenon has much more acceptance ground than just explaining it with psychic factors. The presentation of the Islamic literature as a source of legitimacy to this discourse of violence is also like explanation there is a problem in the reading. Violence against women were one of problems of social life in the past as it is today. While there is no doubt about the existence of this violence in the period of the Jahiliyya, the presence and legitimacy of this violence in the Muslim Arab society in the period of the Prophet became a matter of debate. Besides those who think that the source of legitimacy of violence is the precepts of Islam itself; there is also a section that has the view that religion and the Prophet play a dominant role in the struggle against violence. The way that will enable us to arrive at a decisions with this issue is examination from a historical point of view the violence against women in the first Islamic society and the Prophet's attitude toward violence. This study will be conducted in order to evaluate the narratives of violence applied to women in various forms in the first years of Islam, starting from the period of Jahiliyya and to reveal historically whether the sources of violence are conventional or religious. In other words, it is to answer this question: "Does the current literature reflect the perception and acceptance of the era, or does it offer to the violence to its members as a universal principle?" Our recommendation in our work is not to re-read the literature but to focus on what is the subject of the literature.*

Keywords- *Jahiliyya, Prophet Muhammad, woman, violence, exploitation*